

AGATA LINEK

(UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI)

SPRAWOZDANIE Z VIII EDYCJI
OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJE DOKTORANTÓW
„KIERUNKI BADAWCZE W FILOZOFII”
KRAKÓW, 16–17 MAJA 2014 ROKU

INFORMACJE O AUTORCE

Agata Linek
Pracownia Retoryki Logicznej, Instytut Filozofii
Uniwersytet Jagielloński
e-mail: agata.linek@wp.pl

VIII już edycja Ogólnopolskiej Konferencji Doktorantów „Kierunki Badawcze w Filozofii”, którą organizują doktoranci Instytutu Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego nieprzerwanie od 2002 roku, odbyła się w dniach 16 i 17 maja 2014 roku. Obrady miały miejsce w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego, przy ul. Grodzkiej 52. Konferencja w tym roku została zorganizowana przez mgr Natalię Annę Michnę oraz mgr Klaudię Adamowicz, doktorantki prof. dra hab. Leszka Sosnowskiego. Uczestniczyli w niej prelegenci zarówno z Krakowa (Uniwersytet Jagielloński oraz Uniwersytet Pedagogiczny), jak i z innych ośrodków naukowych w Polsce (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Uniwersytet Warszawski). Na każdy referat zarezerwowano piętnaście

minut, a po kolejnych panelach był czas na dyskusję. Podczas dwudniowych obrad zostało wygłoszonych dwadzieścia dziewięć referatów. Patronat nad konferencją objęli Instytut Filozofii UJ, Towarzystwo Doktorantów UJ oraz czasopismo „Estetyka i Krytyka”.

Ideą przyświecającą kolejnym konferencjom „Kierunki Badawcze w Filozofii” jest chęć zaprezentowania najnowszych badań młodych naukowców, które są prowadzone i rozwijane w ramach obecnie podejmowanych projektów w naukach filozoficznych. Na konferencji była poruszana tematyka przyszłych rozpraw doktorskich prelegentów. Celem spotkań jest również integracja polskiego środowiska naukowego.

Uroczyste otwarcie konferencji miało miejsce w Sali im. Romana Ingardena. Dyrektorka Instytutu Filozofii UJ dr hab. Joanna Hańderek w swoim wystąpieniu zwróciła uwagę na tradycję konferencji i wyraziła uznanie dla organizatorów, którzy nieprzerwanie od 2007 roku gromadzą młodych naukowców, by mogli dzielić się swoją wiedzą i nawiązywać kontakty zawodowe.

Jako pierwszy wystąpił mgr Miłosz Kudela z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z referatem pt. *Perspektywy nieredukcjonistycznego naturalizmu*. Referent opisał koncepcję naturalistycznego stanowiska metafizycznego w kwestii natury umysłu oraz jego relacji do świata. Głównym celem wystąpienia było znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy stanowisko nieredukcjonistycznego naturalizmu jest możliwe. Z kolejnym referatem, pt. *Wybór absolutny. Pierwszy krok na drodze przewyciężenia rozpaczy*, wystąpiła mgr Monika Proszak z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prelegentka przybliżyła słuchaczom tematykę wyboru absolutnego w odniesieniu do właściwych sposobów życia. Poruszyła kwestię powołania człowieka do „stawania się sobą”, a także przejścia od stadium estetycznego do etycznego. Opisała również konsekwencje wyboru absolutnego oraz przedstawiła sugestie dotyczące właściwego sposobu życia. Panel zakończył mgr Karol Wilczyński z Uniwersytetu Jagiellońskiego referatem pt. *Czy Sokrates był dobrym nauczycielem? Z racji tego, iż po Sokratesie zostały jedynie przekazy, a nie autorskie dzieła, trudno stwierdzić, czy filozof był godnym uwagi nauczycielem, gdyż nie jesteśmy w stanie opisać sposobu przekazywania przezeń wiedzy*. Doktorant przeanalizował opisaną w *Uczcie* Platona relację Sokratesa z Alkibiadesem. W referacie został także poruszony temat skuteczności oddziaływań pedagogicznych filozofa oraz umiejętności poznania charakteru wychowanków.

Drugi panel dotyczył zagadnień związanych z religią. Został on otwarty przez mgra Przemysława Wewióra z Uniwersytetu Wrocławskiego referatem pt. *Religijne motywy projektu wielkiej odnowy (instauratio magna) Francisa Bacona – ich źródła, rola i wpływ*. Autor w swoim wystąpieniu odnosił się do znanego dzieła filozofa, poświęconego niezrealizowanemu projektowi wielkiej odnowy nauk fizycznych i utopijnej społeczności. Referent wskazywał jednocześnie na źródła religijne owego projektu. O *Religii z punktu widzenia „memu”* opowiedziała mgr Kinga Kowalczyk-Purol z Uniwersytetu Szczecińskiego. Prelegentka przybliżyła słuchaczom historię „memów” oraz główne założenia mematyki. Następnie przeszła do mematycznego wyjaśnienia religii w odniesieniu do nauk Richarda Dawkinsa i Daniela Dennetta. Ostatni referat przed przerwą wygłosił mgr Maciej Kulik, doktorant Uniwersytetu Wrocławskiego. Swoje wystąpienie zatytułował *Sposoby oddalania zarzutów przeciwko racjonalności wiary religijnej w filozofii św. Tomasza z Akwinu, Petera Geacha i Elisabeth Anscombe*. Prelegent zwrócił uwagę, iż zasadność wierzeń religijnych jest tematem szeroko dyskutowanym w sferze nauk filozoficznych. W swym referacie skupił się na problemie zła wobec kwestii istnienia Boga.

Kolejny panel poświęcony był Martinowi Heideggerowi. Rozważania na temat jego filozofii rozpoczął doktorant Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, mgr Andrzej Serafin. Wygłosił on referat pt. *O oświeceniu świata. Estetyka Heideggera*, w którym odniósł się do polemiki Martina Heideggera z Emilem Staigerem na temat piękna. Prelegent podjął się próby rekonstrukcji niespisanej nigdy Heideggerowskiej estetyki. Następnie wystąpił doktorant Uniwersytetu Wrocławskiego, mgr Tomasz Matkowski, który wygłosił referat pt. *Bezgrunt. Martina Heideggera ontologia niefundamentalna*. Autor zaprezentował Heideggerowską ideę Bezgruntu. Ta filozoficzna kategoria umożliwia analizę egzystencjalnej struktury człowieka przez odniesienie do bycia. Z kolejnym referatem o Heideggerze wystąpiła mgr Magdalena Hoły-Luczaj z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Swoje wystąpienie zatytułowała *Myślenie jako zaangażowanie w rzeczywistość. Heideggerowska rewizja idealizmu i realizmu*. Autorka starała się odpowiedzieć na pytanie, dlaczego filozof nigdy nie określał siebie jako realisty, natomiast bliższy był krytykowanemu przez siebie idealizmowi.

Po południu nadszedł czas na panel poświęcony filozofii niemieckiej. Konferencję wznowiła mgr Anna Żymełka z Uniwersytetu Jagiellońskiego referatem pt. *Rapsodia znaczy pieśń tkana. Rapsodyczność pisarstwa filozoficznego Johanna Georga Hamanna i jej znaczenie*. Prelegentka przybliżyła słuchaczom pojęcie „rapsodii” jako rodzaju pieśni wywodzącej się ze starożytnej Grecji, będącej przedmiotem prezentacji na publicznych zgromadzeniach. Na podstawie *Meta-krytyki puryzmu czystego rozumu* Hamanna omówiła poszczególne cechy „rapsodii”, takie jak performatywność, fragmentaryczność czy otwartość. Z kolejnym referatem wystąpił mgr Adrian Stelmaszyk z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, który wygłosił referat pt. *Polityczne uwikłanie twórczości Richarda Wagnera*. Prelegent w pierwszej części wystąpienia opisał historię relacji wartości etycznych i estetycznych w odniesieniu do piękna, by później przejść do ujęcia Wagnerowskiego. Wagner zwracał uwagę na to, że sztuka nie może pełnić jedynie funkcji estetycznej. Uważał, że wartości estetyczne i środki artystyczne mają znaczenie jedynie w ich etycznej wymowie. W odniesieniu do tytułowych „politycznych uwikłań” doktorant zwrócił uwagę na to, iż Wagner aktywnie uczestniczył w XIX-wiecznych ruchach rewolucyjnych, był uzależniony ekonomicznie od Ludwika II Bawarskiego, a także stworzył pisma polityczne i antysemityczne. Następnie wystąpił mgr Andrzej Drohomirecki z Uniwersytetu Wrocławskiego z referatem pt. *Pozór jako kategoria filozoficzna w poglądach estetycznych Friedricha Schillera oraz Georga Wilhelma Friedricha Hegla*. Autor omówił problematykę pozoru jako fenomenu spostrzeżeniowego, który może zaistnieć w sytuacji, gdy umysł mylnie rozszyfruje bodźce zmysłowe. Przypominał, że pozór odnosi się do wielu dziedzin filozoficznych i że każda z nich ma prawo definiować go ze swojej perspektywy.

Kolejny panel rozpoczął mgr Maciej Banasik z Uniwersytetu Jagiellońskiego referatem pt. *Zarys krytyki filozofii nicestwa w pismach Seweryna Smolikowskiego*. Doktorant analizował *Rozbiór krytyczny podstaw zasadniczych filozofii Schopenhauera*, skupiając się na przedstawieniu głównych zarzutów przeciw filozofii nicestwa. Jednocześnie podjął próbę odtworzenia warunków wczesnej recepcji pesymizmu filozoficznego w Polsce w XIX wieku. Następny referat, pt. *Teatr zreformowany*, zaprezentowała doktorantka Uniwersytetu Jagiellońskiego, mgr Iwona Malec. Prelegentka przybliżyła słuchaczom tematykę reformacji teatru. Zwróciła uwagę na fakt, iż została ona dokona-

na głównie przez miłośników teatru, czyli amatorów, a nie profesjonalnych twórców. Obrady pierwszego dnia konferencji zakończyła referatem pt. *Yo soy yo y mi circunstancia, czyli antropologiczny projekt José Ortegi y Gasset* jedna z organizatorek, mgr Natalia Anna Michna z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Autorka wyjaśniła, co oznacza tytułowe sformułowanie *Yo soy yo y mi circunstancia* – „Jestem mną i moją okolicznością”. Pojęcie „okoliczności” jest w filozofii Gasset’a kluczowe jako nieodłączny element jaźni jednostkowej. Człowiek nie istnieje bowiem bez dopełniających go okoliczności.

Po dyskusji oficjalna część pierwszego dnia konferencji została zakończona. Organizatorki zaprosiły prelegentów na wieczorne spotkanie integracyjne do Klubu „Pod Jaszczurami” na krakowskim Rynku Głównym.

Obrady zostały wznowione w sobotę rano. Jako pierwsza w panelu epistemologicznym wystąpiła mgr Natalia Karczewska z Uniwersytetu Warszawskiego z referatem pt. *Problem sporu pomiędzy epistemic peers – równymi sobie podmiotami poznającymi*. Autorka starała się odpowiedzieć na pytanie, czy w przypadku zaistnienia sporu obrona swoich przekonań jest zachowaniem rozsądnym. Zastanawiała się również nad tym, czy jest możliwy spór dwóch rozsądnych stron przy utrzymaniu ich przekonań. Następnym prelegentem w tym panelu był doktorant Uniwersytetu Warszawskiego, mgr Ignacy Szczeniowski, który wygłosił referat pt. *Wiedza i treść niekonceptualna. Problem pojęć*. Prelegent opisał interakcje, jakie zachodzą między dwoma przeciwstawnymi sobie źródłami informacji. Kolejny referat, pt. *Consciousness and Its Evolution: from a Human Being to a Post-Human*, wygłosił Taras Handziy z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Autor przybliżył ewolucję rozumienia pojęcia świadomości. Zaczynając swoje wywody od *homo sapiens*, przeszedł do refleksji na temat świadomości postczłowieka, czyli transhumanizmu.

Panel ontologiczno-metafizyczny otworzyła mgr Milena Jakubiak, doktorantka Uniwersytetu Szczecińskiego, która wygłosiła referat pt. *Czy można sensownie mówić o Bogu? – Pojęcie Boga w filozofii Davida Hume’a*. Prelegentka omówiła kwestię rzekomego ateizmu filozofa. Swoje rozważania zakończyła myślą, iż patrząc na współczesny świat, trudno wierzyć w nieskończoną dobroć jego Stwórcy. Kolejny referat wygłosił mgr Konrad Kołodziejczyk, doktorant Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wystąpienie dotyczyło *Moore’a dowodu na istnienie świata zewnętrznego*. Autor opisał przebieg dowodzenia, a także przed-

stawił wnioski George'a Edwarda Moore'a oraz interpretację jego spostrzeżeń przez Barry'ego Strouda. Z ostatnim referatem w tym panelu, pt. *Naturalistyczna koncepcja natury ludzkiej u Spinozy*, wystąpiła mgr Marta Tyszkó z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prelegentka zwróciła uwagę na nowatorskie poglądy Barucha Spinozy. Filozof przeciwstawił się umieszczeniu człowieka nad światem przyrody jako elementu niebędącego częścią natury, władającego nią, a nie jej podlegającego. Podkreślona została również nasza zdolność samoza-chowawcza. Dyskusję zamykającą panel poprowadził prof. dr hab. Leszek Sosnowski.

Po przerwie wystąpiła doktorantka Uniwersytetu Warszawskiego mgr Katarzyna Wejman z referatem pt. *Problem wyobraźni ponowoczesnej*. Autorka zwróciła uwagę na ponowoczesną dekonstrukcję podmiotu wyobrażającego i masową produkcję obrazów, które są konsumowane, a nie wyobrażane. Przedstawiła ponadto słuchaczom modele przednowoczesnej, nowoczesnej i postnowoczesnej wyobraźni zgodnie z poglądami Richarda Kearneya, jak również wyobraźnię w rozumieniu Immanuela Kanta, Edmunda Husserla oraz Jeana Paula Sartre'a czy też modele wyobraźni hermeneutycznej (Keraney, Paul Ricoeur). Drugi referat wygłosił mgr Michał Barcz z Uniwersytetu Warszawskiego. Prelegent zapoznał słuchaczy ze *Źródłami krytyki przyczynowej koncepcji działania*. Opisał filozofię działania, która jest częścią filozofii umysłu. Aby określić, czym jest działanie i co różni je od nie-działania, omówił kolejne zdarzenia z własnego życia. Następnie zaprezentował przyczynową koncepcję działania i wskazał niektóre argumenty przeciwko niej.

Po południu na wokandzie pozostali wyłącznie doktoranci Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pierwszy panel dotyczył filozofii Dalekiego Wschodu. Otworzyła go mgr Kamila Sosnowska referatem pt. *Ijime. O zjawisku znęcania się w japońskich szkołach na przykładzie wybranych filmów i seriali*. Prelegentka wyjaśniła, na czym polega *Ijime* i jak bardzo różni się rzeczywisty obraz tego zjawiska od wyobrażeń zachodnich. Mówiła także o przyczynach znęcania się oraz o fizycznych, werbalnych i psychicznych rodzajach *Ijime*. Referat zakończyła omówieniem dwóch dzieł popkultury: filmu pt. *Confessions (Kokuhaku)* z 2010 roku, którego reżyserem jest Tetsuya Nakashima, oraz serialu z 2005 roku pt. *Hana Yori Dango*. Referat z zakresu filozofii chińskiej wygłosił mgr Rafał Mazur. Wystąpienie miało tytuł *Wu xin – pusty/nie-umysł jako metoda poznawcza*. Autor wy-

jaśnił znaczenie pojęcia *wu xin*: *wu* oznacza „nie”, „brak”, „pustkę”, z kolei *xin* to między innymi „umysł”, „serce”, „centrum”, „odczuwanie”, „inteligencja”, „myślenie”. Można zatem powiedzieć, że *wu xin* oznacza „brak umysłu” czy „brak spekulatywnego myślenia”. Ostatni referat o tematyce Dalekiego Wschodu wygłosiła jednak z organizatorek, mgr Klaudia Adamowicz, która zatytułowała swoje wystąpienie *Mukokuseki – transkulturowość japońskiej popkultury*. Prelegentka przybliżyła tematykę *mukokuseki*, czyli bezpieczeństwa. Jako przykłady w technologii i kulturze posłużyły: sprzęt elektroniczny (walkman), anime i manga oraz moda i muzyka. Celem *mukokuseki* nie jest ukazanie przynależności do zachodniej lub japońskiej kultury, lecz unikanie jakiegokolwiek kategoryzacji czy identyfikacji. Podsumowując swoje rozważania, doktorantka zwróciła uwagę, że japońska kultura jest niczym woda, która przyjmuje jedynie kształt naczyń, w którym się znajduje. Tematyka Dalekiego Wschodu okazała się tak interesująca, że dyskusja musiała zostać przeniesiona na przerwę kawową.

W ostatnim panelu jako pierwsza wystąpiła mgr Agata Linek z referatem pt. *Samorealizacja a tożsamość. Problem przynależności rasowej w filmie „Piętno” Roberta Bentona*. Prelegentka opisała pokrótce, na czym polega proces samorealizacji. Wymieniła cechy osobowości, które według Abrahama Masłowa powinna posiadać jednostka przystępująca do pełnej samorealizacji. Po pobieżnym opisie filmu doktorantka zwróciła uwagę na cechy, które głównemu bohaterowi, prof. Colemanowi Silkowi, uniemożliwiły ów proces. Następny referat, pt. *Georg Simmel o sztuce – filozoficzne fragmenty*, przedstawiła mgr Dominika Czakon, która zaprezentowała interesujące poglądy badacza na temat sztuki. Mówiła o roli kokieterii, którą filozof określa jako cechę typowo kobiecą. Wspominała także o duszy jako wyjątkowej cesze sztuki czy dwoistości znaczeń (na przykładzie ucha wazy, które wiąże ją z rzeczywistością pozaartystyczną), a także o ruchu postaci w sztukach plastycznych. Swoje rozważania zakończyła interesującą myślą na temat sztuki jako „nieskończonego procesu kultywowania człowieka”. Konferencję zakończył referatem pt. *Młodość ponownie odkryta. Roman Ingarden: 1893–1911* mgr Rafał Kur. Autor opisał pierwsze lata życia wybitnego polskiego filozofa. Zwrócił uwagę na fakt, iż Ingarden, urodzony w Krakowie, swoją młodość spędził w Galicji, czyli w zaborze austriackim. Część referatu prelegent poświęcił na omówienie sposobu kształcenia Polaków w tym okresie. Zwrócił uwagę na nadmiar lekcji religii, które miały na celu

utrzymywanie społeczeństwa w strachu, a także na deficyt przedmiotów w języku polskim czy też brak geografii, biologii, fizyki lub chemii. Głównym narzędziem nauczania była w tamtych czasach literatura, oczywiście tylko ta odpowiadająca ówczesnej władzy. Swoje rozważania doktorant zakończył krótkim omówieniem twórczości poetyckiej Ingardena oraz jego dzienników.

Po owocnej dyskusji organizatorki podziękowały uczestnikom i wyrażając nadzieję na ponowne spotkanie w przyszłym roku, zakończyły konferencję.

Agata Linek